

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA: Ljubljana,
Miklošičeva 22./II. Del.
zbornica. — Pošt. predal:
375. — Tel. št. 35-29. —
Pošt. ček. rač. št. 17.548.
— NAROČNINA: Za
nečlane 3 din mesečno.
LIST IZHAJA
V SAK PETEK

LETO IV.

LJUBLJANA, TOREK 12. MARCA 1940.

ŠTEV. 11.

Radi občnega zbora centrale izide ta številka Slovenskega delavca predčasno

OBISK PRI TESARJU

Pojdimo v Nazaret. Na obisk gremo. Mala družina je tam, v majhni hišici stane. V hišici kraljuje ob preprostosti ljubezen in sreča. Revščina te sreče nič ne moti. Je to nazareška hišica, je dom najsvetejše matere, najskrbnejšega krušnega očeta in malega božjega Deteta. Vse v tem domu diha skrb in red, prisrčnost in domačnost. Je to delavska hišica, dom revne družine. Nad njo varje z veliko dobroto kakor oče družine mož delavec, tesar Jožef.

Daleč je Nazaret, daleč je borna nazareška hišica. Še mnogo dalje po času od nas je življenje nazareške družine. Naš obisk v Nazaretu, v srečni nazareški hišici zato telesno ni mogoč. Samo z dušo potujemo tja, samo s čustvovanjem svojega srca prisluhnimo čistim glasovom najlepšega družinskega življenja, ki ga je kdaj pod svojo streho imelo katero človeških domovanj.

Zdi se, da je vse na svetu temno, zavito v mrak in meglo. Nikjer ni resničnega sonca. Povsod je sama skrb, povsod je strah pred življenjem in strah za življenje. Prave sreče, ki dušo ogreva, pravega veselja, ki vse srce prežari, prav nikoder ni. Tako je sedaj, tako je bilo tudi nekdaj v tistih dneh življenja nazareške družine in njene sreče. V somrak takratnih časov je vendar sonce sijalo.

V strahu, da ne raztrgamo kakor iz tenkih, drobnih nitk stikane tihe sreče, se kakor po prstih približamo svetlemu oknu tega domovanja, narahlo za špranjo odpremo vrata in opazujemo zemsko srečo v njem, srečo z Bogom združene skromne delavske družine. Zanj skrbi s težkim delom svojih žuljavih rok družinski krušni oče.

Dan za dnem odhaja na delo v raševino oblečen, s težko sekačo v roki. Dan za dnem se utrjuje na večer vrača v svoje domovanje. Ob delu se znoji njegovo telo. Vendar ne dela samo telo. Pri ustvarjanju novih oblik, čeprav preprostih in grobih, je poleg tudi duša in srce. Težko dela, a dela vendar z veseljem. Malo zasluži, premalo za svoje delo, še bolj premalo za svojo družino. Vendar ni zagrenjen zaradi krivice sveta, ampak vedro doživlja v delu kakor v molitvi zbiranje nesmrtnih zakladov. Reven je mož v svetu, majhen je v očeh vsega svetlo velikega, bogat pa je v svojem duhovnem življenju, velik, nedosegljiv v svojem božječloveškem dostojanstvu. V tej neizmernosti njegovega notranjega bogastva je studenec neusahljive in neumljive duhovne sreče. Z njo se vrača vsak dan ves ubog na zunaj, ves bogat na znotraj pod svoj skromni krov k dvoje sorodnih bitij v skupno veselje in v skupno radost.

Nazareška hišica je tako v vrvež tega sveta postavljen miren kotiček, kos življenja in prvotnega raja, odsev nebeškega odsvit. Vse okrog hiše, vse na hiši in vse v hiši sami je kakor en sam cvetoči praznik. Kakor v pravljici sij je zavita njena prisrčnost, njena domačnost in njena skromna, tiha lepota. Delavska družina živi v njej svoje na videz neznačajno, prezirano življenje. Delavec težak prinaša s skromno plačo za mnogi trud vanjo svojo srečo. Delo, ki v ničemer ni skalilo čiste vesti, dela družino ob skromni plači neprecenljivo bogato. Delo, kakor ga je vršil tesar iz Nazareta, je imelo svojo posebno veličino, svoj poseben sijaj in je rodilo zadovoljstvo moža, za mirno vestjo, da je svojo nalogo izvršil brez napake.

Tako preprosto, tako enostavno je življenje nazareške družine, tako vsakdanja je pojava težake tesarja Jožefa! Nič posebnega ne najdemo ob svojem obisku v Nazaretu in sreča v mali hišici je za nas nerazumljiva, če tipamo za njo samo z uživaželjnostjo tega sveta. Če jo tako gledamo, se takoj strga zlata koprena nad življenjem tesarjeve družine, ugasne njen nadnaravni svet in nasproti zazija gola revščina. Da jo prav vidimo, kakor sije iz svetlega kroga tega družinskega življenja, iz preprostega dela in iz skromnega zasluga tesarja Jožefa, je tudi nam

Sredi Ljubljane...

Mnogi nimajo časa, da bi nas poslušali, kadar govorimo o krivicah, prizadetih delavstvu. Mnogi poslušati ne marajo. Življenje je zanje lahko. Verjeti nočejo, da bi bilo za druge tako težko, kakor ga včasih slikamo mi, še manj, da je težko tako, kakor v resnici je. Nočejo poslušati žalostnih zgodb tudi zato, ker ne marajo, da bi jim kakor sence legale na njihovo solnčno pot in jim vzbujale vest. Tovrstno čtivo z nejevoljo porivajo od sebe.

Na stvari sami to ničesar ne izpremeni. Če bi hodili gluhi in slepi preko življenja, krivice se vseeno grmadijo. Mnoge obremenjujejo tako, da si živeti nič več ne upajo. Ko vsepovsod vidijo, kako tisti, ki bi lahko delali po svoji odgovornosti, tega nočejo, smatrajo, da tudi sami niso dolžni. Materialna kriza, telesna revščina, ustvarja moralno, duhovno.

Iz vseh krajev dobivamo poročila, kako podjetništvo izrablja stisko v podjetju zaposlenih delavcev. Poročila pripovedujejo:

Na štajerskokranjski meji je tekstilno podjetje. Delavke v njem so plačane po 0.75 din na uro. Organizirati se ne smejo, se ne upajo, ker podjetnik grozi z ustavitvijo obrata.

V javnem zdravilišču je upravnik prepovedal uslužbenstvu izvolitev obratnih zaupnikov. V istem zavodu delajo tudi do 18 ur na dan in prejema za vse to odškodnino vsega skupaj do 500.— din mesečno. Urna mezda dosega komaj 1.— din.

V Slovenski krajini je podjetje, ki pritruje plače, nadur ne plačuje, minimalnih mezd ne dosega, zdravstveno zaščitni zakoni se ne izvajajo.

Iz Kočevja nam poročajo, da tam preganjajo delavske zaupnike, ker so

proti brezstidnemu ravnanju branili čast naših deklet. Ta je za nad vse skromno plačo zahteval od deklet ne samo njihovo delo ampak tudi nje same.

Z drugega konca štajerske imamo najnovejša poročila o odpušcanju našega organiziranega delavca prav zato, ker so se v obrambo svojih pravic organizirali. Leta in leta so molče trpeli. Končno je bila mera polna. Delavci so se organizirali, ker živeti tako več ne morejo. Če že z organizacijo ne uspejo, tudi v njej lahko trpijo.

Z visoke Gorenjske poznamo podjetje, ki je znalo svoje delavstvo skozi desetletje tako terorizirati, da ni bilo mogoče zvedeti o višini njegovih plač ničesar. Zaradi bornega koščka kruha so se ti delavci odpovedali svoji pravici pred grožnjo, da bodo tudi ta košček izgubili, če bodo cel kos zahtevali.

To so nekatere vesti z podeželja, daleč proč od naših centralnih oblasti. Tam se tako mnogo greši, toda ne samo tam. Tudi sredi Ljubljane se ponavljajo slični slučaji, enkrat taki, drugič zopet drugačni. Tudi tu je zakon le na papirju, je pravica delavca le v zraku. Tudi tu so izkoriščanja in zlorabe, ki kričijo po maščevanju, na dnevnem redu. Za primer navajamo sledeči najnovejši slučaj:

V industrijskem podjetju, katerega ime za enkrat zamolčimo, je naša organizacija ugotovila velike nerednosti. To delavstvo so doslej vodili, pravzaprav zavajali, ljudje drugih smeri. Ob ugotovitvi nerednosti smo se obrnili na oblast za posredovanje. Delavstvo je bilo s tem našim korakom zadovoljno in pripravljeno svoje trditve tudi pred zastopnikom oblasti potrditi, pa naj se potem zgodi karkoli. Oblast je na našo

vlogo zadevo vzela v pretres in ugotovila, da so delavci prejeli v tem podjetju sledeče plače:

1. štirje delavci tedensko po din 80.—,
2. šest delavcev tedensko po din 84.—,
3. eden delavec tedensko po din 90.—,
4. eden delavec tedensko po din 92.—,
5. dva delavca tedensko po din 102.—,
6. pet delavcev tedensko po din 110.—,
7. eden delavec tedensko po din 110.—,
8. osem delav. tedensko po din 120.—,

Dvajsetosem delavcev tega podjetja tako ni prejelo zakonite minimalne mezde. Najbolje plačani delavci izmed vseh so zaslužili dnevno samo po 15 din.

Kako naj s tako plačo, ki predstavlja vse dohodke delavca živi, delavec sredi Ljubljane, če je sam? Kako naj živi, če je poročen in mora skrbeti za ženo in otroke?!

Banska uprava je naročila zoper podjetje takojšnji kazenski postopek. Storila je na naš poziv samo svojo dolžnost. Podjetje bo seveda kaznovano, borba delavstva v tem podjetju za osnovne pravice življenja pa še daleč ni končana. Bati se je maščevanja, zapostavljanja, izigravanja, odpustov in vseh drugih mogočih in nemogočih zlorab, ki so pri nesocialnih podjetjih splošno običajne. Mi smo ta slučaj v zvezi z mnogimi sličnimi v našem izkustvu prikazali zato, ker z ozirom na svojo krajevno lego posebno v žarku luči kaže nedostatkost zaščite delavstva. Sredi Ljubljane se je zgodil ta slučaj, sredi Ljubljane pa je še polno podobnih, za katere čisto nihče ne zve, tudi mi ne. Često pa zvemo, toda zaradi vstrahovanega delavstva istemu pomagati ne moremo, ker ni zmožno niti najmanjše borbe več. Sila je zlomila njegov odpor, v zakon več ne veruje.

Še enkrat stara povest

Ob novem letu smo zapisali v našem glasilu nekaj resničnih o prefrigani JSZ. Nekaj stvari smo radi celotnega pregleda njenih zgrešenih smernic obnavljali. Dokazovali smo in mislimo, da tudi dokazali, da je v vrstah te nekdaj neopolitične Krekove strokovne organizacije sedaj najbolj močno gibal njenega delovanja ravno politika. Ta politika pa celo ni v skladu s slovensko narodno celoto in z njenimi interesi. V službi je raznih internacionalnih in tako protinarnih smeri ter lestvica za politično plezanje nekaterih delavskih stremuhov.

»Delavska pravica« je nato prinesla iz pod peresa G. Srečkota Žumra, nek limonaden odgovor, ki ni hotel zagrabiti v jedro stvari. Tisti odgovor je imel pač ta namen, da pri lahkovernejših zabriše močan vtis naših dokazov, čeprav pri nobeno treznomislemu tega ni mogel doseči. G. Srečko Žumer se je celo povsod do pravljicne trditve, da je za politične akcije pisarne JSZ zvedel šele iz dnevnika »Slovenec«. Mi smo vedeli, da je to prazna bajka za otroke, kakor so nam jih pripovedovale naše stare babice, ko so nas še

ujčkale. To ujčkanje pa je sedaj minulo in zato tudi »dedu« Srečkotu ni smo mogli verjeti in z nami tudi drugje ne.

»Prav smo imeli. To ponovno dokazuje nedeljski »Slovenec« s člankom »K delavskim volitvam na Jesenicah«. Ta članek dobesedno pravi tole:

Jesenice, 9. marca.

V četrtek, dne 14. marca t. l., bodo na Jesenicah volitve delegatov v krajevno Brat. skladnico. Te volitve so podobne volitvam obratnih zaupnikov. Skoro isto število delavstva je upravičeno tudi ob teh volitvah iti na volišče. Kakor pri volitvah obratnih zaupnikov, gre tudi sedaj pri volitvah delegatov vse štiri delavske skupine ločeno na volišče. Pri zadnjih volitvah (obratnih zaupnikov) je najbolj napredovala ZZZ in vsi znaki kažejo, da bo pri prihodu

njih volitvah samo še porasla. Dolžnost vseh naših somišljenikov delavcev pri KID je, da pri teh volitvah oddajo svoje glasove za to listo in da tudi svoje tovariše opozore, naj storijo isto. Za ZZZ je važen zlasti preokret v krajevni organizaciji JSZ. Podrobnosti so razvidne iz izjave dolgoletnega in priznanega strokovničarja iz JSZ tov. Novaka Tomaža. Zaradi zanimivosti prinašamo to izjavo v celoti.

Moja izjava

Jesenjsko delavstvo je opazilo, da kandidiram pri volitvah delegatov za krajevno Brat. skladnico na Jesenicah dne 14. marca 1940 na listi ZZZ, čeprav sem bil do 14. januarja 1940 dve leti zaporedoma predsednik krajevne organizacije JSZ na Jesenicah. To sem storil po temeljitem preudarku in sicer iz sledečih razlogov:

(Nadaljev. na 2. str.!))

Občni zbor centrale v nedeljo 17. marca

Radi tehničnih vzrokov smo morali občni zbor centrale ZZZ preložiti na nedeljo dne 17. marca t. l. in se bo vršil tega dne ob 10 uri dopoldne v veliki dvorani Delavske zbornice v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev občnega zbora,
2. Čitanje zapisnika III. rednega občnega zbora,
3. Poročila,
4. Sprememba pravil,
5. Volitve novega odbora,
6. Predlogi,
7. Slučajnosti.

Pred občnim zborom bo ob 9 uri v

kapeli Vzajemne zavarovalnice sveta maša za udeležence občnega zbora.

Podružnicam, ki so prijavile svoje delegate in imajo v redu poravnano članarino, smo že dostavili poverilnice za njihove delegate.

Nekaj podružnic, ki delegatov še niso prijavile, naj to takoj naknadno store oziroma naj njihovi delegati prinese prijavnice s seboj in bodo, če ima podružnica, katero naj zastopajo, v redu poravnano članarino, dobili poverilnico pred začetkom občnega zbora v pisarni centrale ZZZ.

Glavni odbor ZZZ.

Še enkrat stara povest

(Nadaljevanje s 1. strani.)

1. Pri obojnih letošnjih delavskih volitvah pri KID na Jesenicah in na Javorniku sem zastopal mnenje, da morajo katoliški delavci nastopiti skupno. Posebno pazljivo sem polagal na skupen nastop pri volitvah delegatov v krajevno Brat. skladnico na Jesenicah. Le skupen nastop bi zagotovil zadostno zastopstvo katoliškega delavstva pri Brat. skladnici. Z vednostjo zaupniškega zbora JSZ dne 18. februarja se je vršil z ZZZD skupen razgovor 19. februarja in se dosegel sporazum, gođen za podpis. Vodstvo JSZ je ta sporazum brez vednosti zaupniškega zbora odpovedalo in s tem zadalo katoliškemu delavstvu in zlasti članstvu JSZ škodo, istočasno pa je pripomoglo NSZ k večjemu zastopu v odboru krajevnega Brat. skladnice.

2. Vedno sem zastopal mnenje, naj bi bila JSZ zastopnica slovenskega katoliškega delavstva na strokovnem polju po načelih, na katerih jo je ustanovil dr. Ev. Krek. Kot član in odbornik JSZ sem se vedno trudil, da bi JSZ ostala na teh temeljih. Žal sem opazil, da se JSZ stalno nagiba k sodelovanju z marksističnimi strujami na vseh poljih javnega življenja. Tako postopanje sem vedno grajal in ga po svojih močeh preprečeval. Toda opazil sem, da članstvo JSZ, ki je istega naziranja, kot jaz, tega sodelovanja z marksističnimi strujami ne more več preprečiti. V pojasnilo naj navedem sledeči jeseniški primer: Nekega dne med pogajanjem delavstva s KID poleti 1939 prej-

mem pismeno povabilo od g. dr. Stanovnika, naj se ob določeni uri zglasim v njegovi pisarni, češ, da bi g. Vencelj Perko rad z menoj govoril. Zbrali smo se zastopniki JSZ, tovariši: Pukšič, Noč in jaz, od SMRJ pa Vencelj Perko, Kralj Nace, Stražisar Leopold in Kejžar v navzočnosti advokata dr. Miha Potočnika, ker je bil g. dr. Stanovnik ravno zbolel. Vencelju Perku je šlo zlasti za to, da bi zvedel, kaj so se podpisnice pogodbe s KID med seboj razgovarjale. Jaz sem povedal rezultat razgovorov, oni so pa hoteli izvedeti vse podrobnosti. Ker tega nisem hotel povedati, je rekel Vencelj Perko: Če ne bomo strokovno sodelovali JSZ in SMRJ, tudi politično ne moremo. Ker sem se takemu sodelovanju z marksisti ob tej in vseh drugih prilikah po robu postavljaj, mi je tov. Pukšič na tem sestanku zakričal: »Saj nisi ti organizacija!«. — Pod to točko bi lahko tudi omenil primer s širše seje centrale JSZ v Ljubljani pri »starem Tišlerju« men- da meseca septembra 1939. Na tej seji se je ugotovilo, da se mora strokovna organizacija nasloniti na neko politično stranko, ali pa ustanoviti svojo. Temu sem se protivil, češ, če se moramo na politično organizacijo nasloniti, zakaj smo pa potem šli proč od naše politike.

Mnogi moji tovariši iz JSZ so mogli isto spoznati in so mojega mnenja. Tistim, ki zaradi prikrivanja tega ne morejo sami dognati, sem se smatral dolžnega to pojasniti. Ravnal sem se

torej po spoznanju in vesti in enako bo storil vsak pošten član JSZ, ki bo spoznal dejanske razmere v JSZ. Prvi zaključek tega spoznanja bo, da bo ob volitvah delegatov v kraj. Brat. skladnico volil ZZZD.

Jesenice, dne 9. marca 1940.

Novak Tomaž.

Upamo, da bo g. Žumer Srečko čez par tednov zopet prinesel v »Delavski pravici« članek o nepolitičnosti centrale JSZ. Tudi to bo lahko zapisal, da je za širšo sejo centrale JSZ v Ljubljani pri »starem Tišlerju« zvedel šele iz Slovenca z dne 10. marca t. l., čeprav se je tozadevna seja JSZ vršila že skoro pred pol leta. Tudi to ga ne bo nič motilo, da take seje vodi običajno sam predsednik organizacije, v tem slučaju torej g. Žumer Srečko sam. Lahko bo tudi ugotovil, da na seji ni bil sodelujočen nobeden vodilni član JSZ, še manj pa celo kak vodilni odbornik centrale. Če se je taka seja vseeno vršila in se je na njej razpravljalo o politični usmeritvi njihove organizacije in celo o ustanavljanju lastne, in je naš Novak Tomaž tej seji prisostvoval, jo videl, poslušal in na njej celo govoril proti slepomu miselnju, je to sejo gotovo sam vrag pričaral tja k »staremu Tišlerju«. Če so že enkrat začeli bajati, naj bajajo kar naprej, dokler le še kdo verjeti hoče.

Izjava Novaka Tomaža, bivšega člana in predsednika ene najvažnejših podružnic JSZ pa znova dokazuje dvolično igro JSZ in neiskrenost njenega vodstva. Stara povest, da se v pokretu JSZ skriva pod plaščem strokovničarstva vse kaj drugega, kakor kar se od tam prikazuje, se zopet potrjuje.

Delavski naraščaj kot socialno vprašanje

Čeprav je naša socialna zakonodaja ustvarjena po modernih načelih socialnega življenja, je vendar ostala le nekakšna idealna tvorba, ki se v praksi zelo malo ali nič ne uporablja. O tem se da zelo obsežno diskutirati.

Če proučujemo socialna vprašanja in družbo kot organsko celoto, moramo takoj ugotoviti, da med temi vprašanji obstoja zelo občutljivo in komplicirano vprašanje zaščite dece, posebno delavske.

Socialna akcija za zaščito dece je bila dosežaj pri nas skoraj brezpomembna in zaradi tega tudi ne moremo še govoriti o tozadevnih izkušnjah. V kulturnih državah imajo cele socialne sisteme, ki se bavijo z vprašanjem zaščite dece. V teh sistemih brani država skupno s privatno iniciativo pravice dece in obvaruje mladino vsega zla, ki ogroža njeno telesno in duhovno ter moralno vzgojo in je ta moralna tekma med državo in privatno iniciativo za dosego čim večjih uspehov postala obvezna moralna dolžnost.

Profesor medicinske fakultete v Parizu dr. Lebrè je ob neki priliki izjavil: »Otrok je več kakor nacija, več kakor rasa, več kakor politika in diplomacija.« Ta misel je dobila v mnogih državah svoj smisel. Poleg ljubezni in pomoči, ki smo jo dolžni otroku, je potrebna tudi zavest, da vprašanje zaščite dece obremeni vest družbe kakor tudi posameznikov.

Čim bolj ugotovimo, da je vprašanje zaščite dece šele v povojih, tem bolj mora prevladati prepričanje, da se mora brez ozira na delokrog socialnih, državnih in privatnih činiteljev pristopiti k reševanju tega obširnega vprašanja brezpogojno na podlagi vzajemnega sodelovanja, da se s tem omogočuje pozitivno načrtno delo.

Potrebna je torej krepka in dobro premišljena akcija vseh socialnih in humanih činiteljev. Da pa ne bi prišlo do trenj med posameznimi društvi, je potrebno, da to vzajemno sodelovanje urejuje državna oblast oziroma zakonodaja z uvedbo obveznega vzajemnega sodelovanja.

V par vrstah

Na kvadratni kilometer plodne zemlje v naši državi pride 81 ljudi. — V Nemčiji pa 47 ljudi.

Delničarji tujih držav, ki imajo tukaj vložen v podjetju svoj denar, vsako leto odnesejo iz države preko 100 milij. din.

V času od 1929 do 1932 je sprejetih 182 zakonov, uredb in pravilnikov, a niti ena od teh pisanih pravic ne zadeva aktualnih problemov kmetstva.

V Zagrebu in Beogradu pride na enega zdravnika 1500 ljudi, dočim v vaseh teh pokrajin 18.000 ljudi.

Za vsak plug, uvožen iz tujine, je treba plačati 34,3% njegove stvarne vrednosti.

Samo 1,05% državnega proračuna se stroši za pomoč in napredek kmetijstva.

V Drinski banovini 54% vaških hiš nima štedilnika, 43% nima potrebne vprege, 48% nima pluga — dokaz žalostnih kmetijskih razmer pri nas.

Srbija je v minuli svetovni vojni zgubila vsakega šestega človeka.

Bivši uradnik beogradske Delavske zbornice Petrovič-Iglin toži Delav. zbornico za 59.000 din odškodnine.

V Banovini Hrvaški živi 180.000 muslimanov.

400.000 din je udobrilo ministrstvo socialne politike za prvo pomoč poplave v Dunavski in Moravski banovini.

Oblast Hrvaške banovine je odbila prošnjo, da se iz naše države pošlje v Francijo delavce za tamkajšnje tovarne. Vzrok, ker so tam slabše razmere nego tukaj in bi delavstvo čutilo pomanjkanje.

Na Hrvaškem je zaprtih precej šol vsled pomanjkanja kuriva.

Uslužbenici tramvaja v Beogradu so štrajkali dva dni. Uprava jim je hotela zaračunati neke nove takse. Spor je rešen.

V Vrbaski banovini se je 22. t. m. vršila anketa za povišanje minimalne plače. Izgleda, da bo v kratkem ban sedanjo minimalno plačo povišal.

Bivši minister Pucelj je obiskal ministra soc. politike.

Okoli 15.000 knjig ima delavska knjižnica v Zagrebu. Knjižnico poseča okoli 3000 članov.

Trije kratki govori vodilnih osebnosti na Hrvaškem so bili posneti za film.

Kaj predlaga DZ za gozdno-žagarsko delavstvo

Brezposelno skrbstvo.

Brezposelno skrbstvo naj posveti šumsko žagarski stroki z ozirom na to, da periodične krize to stroko zelo težko prizadevajo, prav posebno pazljivo. Zlasti naj se ukrene naslednje:

1. Po občinah naj se sestavi seznami rodbin, stanujočih stalno na področju občine, katerih vzdrževalci so zaposleni stalno v tej stroki in to

a) na področju občine, b) v drugi občini, v drugi banovini, v inozemstvu.

Te rodbine naj se razdele po odstotku, v katerem je odvisna njih eksistenca od zaslužka v šumsko žagarski stroki, v imovinske skupine. Klasifikacija po imovinski skupini naj se zabeleži v delavske knjižice vseh članov teh rodbin, ki so zaposleni stalno v šumsko žagarski stroki.

V času kriz naj se vršijo redukcije tako, da se bodo odpuščali najprej delavci iz onih rodbin, katerih eksistenca je po klasifikaciji v manjši meri odvisna od dela v stroki.

Ker se oddajo dela na licitacijah, naj se v časih kriz delavci iz imovitejših skupin ne pripuščajo k licitacijam.

Iz občin, od koder odhaja redno večje število delavcev na sezonska dela v šume v oddaljene kraje, je treba organizirati sezonsko iskanje dela in ukreniti vse potrebno za zaščito sezonskih delavcev iz te stroke.

2. Rodbinam stalnih šumsko žagarskih delavcev, ki nimajo lastnih hiš ali dovolj lastne zemlje, naj se osigura po posebni odredbi o zaščiti stalnih delavcev v šumsko žagarski stroki:

a) neodpovedljivost stanovanja, ako stanujejo v gospodarjevi hiši;

b) neodpovedljiv užitek deputatne zemlje — travnika, njive ali gozda, ki se da spremeniti v travnik ali njivo, ki bo v stanu te rodbine ob času kriz preživljati;

c) prvenstvena zaposlitev, v kolikor jo more lastnik stanovanjske hiše in deputatne zemlje nuditi.

3. Pri dodeljevanju podpor brezposelnim delavcem šumsko žagarske stroke od strani Javne borze dela in Bednostnega fonda ter banske uprave naj se upošteva tudi imovinska klasifikacija, omenjena pod točko 1.

Stalno šumsko žagarsko delavstvo se ne sme izključiti s pozivom na sezonski značaj zaposlitve od dajatev Javne borze dela.

V kolikor se dajejo brezposelne podpore v obliki odškodnine za delo, naj

to ne bodo le dela pri gradnji cest in drugih javnih naprav, temveč tudi dela, ki so v stanu povečati donosnost lastnega ali deputatnega zemljišča brezposelnih rodbin. (Krčenje gozda, spreminjanje travnikov v njive, izdajki za seme.)

Socialno zavarovanje.

Socialno zavarovanje šumsko žagarskega delavstva naj se izboljša po naslednjih vidikih:

1. Vse osebe, ki so zaposlene pri sekanju, prevažanju in žaganju lesa, najsi so to poklicni delavci, kmetje ali kmetijski hlapci, najsi delajo v gozdu za lastno potrebo ali za prodajo, naj se zavarujejo za primer nezgode pri delu. Prispevek za to zavarovanje naj plačujejo nosilcu zavarovanja kolektivno banske uprave. Ta prispevek naj pokriva banske uprave delno s posebno doklado na les, ki se natovarja na železnice, delno — to v manjši meri — z doklado na zemljiški davek od gozdne posesti ali pa z donosom od banovine upravljanjih razlaščenih gozdov.

2. Individualno naj se zavarujejo za primer bolezni in starosti za čas, dokler se ne izvede splošno bolniško in nezgodno zavarovanje, oni šumsko žagarski delavci in kmetijski hlapci, ki so zaposleni pri sekanju, prevažanju ali žaganju lesa, ki se ne uporablja v lastnem gospodarstvu lastnika gozda.

V vsakem primeru je treba točno opisati, kateri delavci spadajo v šumsko žagarski stroki pod obvezno zavarovanje.

Dovoljeni odbitki od delavčevega zaslužka za OUZD

Mezdni razred	I	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Dnevni zasl. nad Din	—	8.—	11.60	14.—	16.80	20.—	24.—	28.80	34.—	40.—	48.—
Na dan	0.25	0.50	0.75	0.75	1.—	1.25	1.50	1.75	2.—	2.50	3.—
Na teden	2.—	3.50	4.25	5.—	6.—	7.25	8.75	10.25	12.25	14.50	17.25
Na mesec (27 del. dni)	9.25	15.50	18.75	22.75	27.25	32.50	39.—	46.75	55.—	64.75	77.75

Od celokupnega prispevka za socialno zavarovanje odpade v breme nameščenca 6% plače (zavarovane mezde), medtem ko znašajo celokupni prispevki 12.42%. Za vaje, volonterje itd. mora plačati delodajalec vse prispevke sam. Odtegoti mora sproti ob vsakem izplačilu zaslužka, pozneje pa le, če od zadnjega izplačila še ni minul en mesec, oziroma nista minula dva meseca, če ima nameščenec plačo na mesec (§ 35. ZZZD).

Prispevke računa urad za vse dni v tednu, izvzemši za nedeljo ter dneve, ko se zavarovane nahaja v bolniškem staležu (če to traja nad tri dni). Prinašamo gornjo zelo pregledno tabelo dovoljenih

odtegljajev za nameščenca, ki so zavarovani tudi za starost, onemoglost in smrt po posameznih mezdni razredih.

Delodajalec, ki odteguje nameščenca na račun prispevkov več, kakor mu je po zakonu dovoljeno, se kaznuje po politični oblasti z globo 100 do 2000 din, v ponovnem primeru tudi do 5000 din (§ 197. ZZZD), poleg tega sme nameščenec zahtevati od delodajalca tudi sodnijsko vrnitev preveč odtegnjenega prispevka.

Pregledne tabele za višino prispevkov kakor tudi za višino dovoljenih odbitkov od delavčeve mezde za vsako število dni in za vse mezdne razrede, so naprodaj pri uradu in vseh uradovih poslovalnicah.

Naša borba - naša rast

Sevnica

Pri nas v Sevnici se podružnica po enem letu življenja pokazala svoje sposobnosti in koristi za prej zatirano delavstvo. Dejanja govore! Takrat, ko so se na pobudo tov. Arnška, kateremu smo še danes in mu tudi moramo biti hvaležni, organizirali prvi delavci in ko smo se jim pozneje še ostali pridružili še iz Kopitarne, je bilo videti, da bo zmagala dobra volja in odločnost, saj se nismo plašili pred izzivom naših nasprotnikov, ki so nam obetali vsak dan vse drugo, kakor pa izboljšanje položaja.

Sestanek, ki se je vršil v nedeljo, dne 10. marca, je pokazal, da so bile klevete proti nam naperjene samo z ozirom in so samo še neorganizirani krivi, da nismo dobili še večje zvišanje plač. Res je, da imamo tako v Kopitarni kot na Parni žagi kolektivno pogodbo, da so se povsod tudi zvišale plače od 10 do 15%, prav tako pa je tudi res, da bi bili dobili več, če bi jih ne bilo par, ki se boje podjetja, z izgovorom, da ne gredo k nam »klerikalcem«.

Nihče ni bil izjema pri izboljšanju plač, nihče izjema pri kolektivni pogodbi in smo tako obratni zaupniki kot legitimni predstavniki delavstva vedno in povsod branili interese vseh, pa čeprav bi to ne bila naša dolžnost v taki meri, kakor je dolžnost organizacije ščititi in braniti pravice le organiziranim delavcem.

Tov. delavci in delavke! Kar tako naprej po začrtani poti, kakor je poudaril na nedeljskem sestanku zastopnik centrale — in uspeh je gotov. Za zavednega borca svojih delavskih pravic se smatra vsakega, ki v redu plačuje članarino. Zato vsi, ki še niste poravnali članarine, storite svojo dolžnost, saj veste, da se tem ovirate samo točno poslovanje podružnice in centrale in s tem sami sebi škodujete.

Murska Sobota

Že večkrat smo pisali na tem mestu o razmerah v Delavskem domu. Od tistega časa razmere se niso nič izboljšale, ampak poslabšale. Gospodje, katerim ni všeč, da se delavske organizacije zanimajo za delavske institucije, so postali silno nejevoljni in so takoj posegli po sankcijah. Mi v borbi za delavske pravice nikdar ne bomo klonili in vsled tega se bomo k razmeram v Delavskem domu še povrnili, pa če bo treba prenesti še nadaljnje žrtve.

Naši sezonski delavci so se že začeli seliti. Te dni že odhajajo prvi transporti delavcev v Francijo, kateri potujejo skozi Ljubljano, preko Rakeka in čez Italijo.

Z Nemčijo sedaj še nimamo nobenega dogovora za zaposlitev naših delavcev v tem letu. Glasovi glede zaposlitve naših delavcev v Nemčiji so tako različni, da nam danes nikakor ni mogoče z gotovostjo reči, če bodo naši delavci šli v Nemčijo ali ne.

Naša podružnica ZZZD ima uradne ure vsako sredo od 5—7. ure v svoji pisarni pri g. Banfiji.

Ljubljana — gradbeni

ZVIŠANJE PLAČ GRADBENEMU DELAVSTVU

Strokovna zveza gradbenega delavstva ZZZD si je nadela kot prvo nalogo obnove kolektivne pogodbe. Po nešteti intervencijah, anketah, deputacijah itd. se nam je slednjič posrečilo spraviti stvar zopet v tir. V petek se je vršila v Delavski zbornici v Ljubljani predkonferenca vseh strokovnih okrajnih organizacij gradbenega delavstva. Centralo ZZZD je zastopal tovariš Breznik, a zvezo samo pa tov. Kralj. Ni treba posebej poudarjati, da so bili zastopniki vseh organizacij enakega mnenja, to je, da se mora našemu delavstvu zvišati mezde sorazmerno z naraščajočo draginjo. Že v prejšnjih, tako zvanih predvojnih razmerah je bil naš delavec najslabše plačan. Zato je naša zahteva po zvišanju plač nad vse opravičena. Tudi stavbeniki sami so uvideli, da se temu izogniti ne da. Razumeli so naš bedni položaj ter so na svojem nedeljskem obnem zboru sklenili zvišati delavstvu plače. Izvoljena je bila tričlanska komisija (Zupan, Curk, Bricelj), katere je bila pooblaščen voditi pogajanja z gradbenim delavstvom. Tako bo naši gradbeni zvezi dana možnost, da se javno pokaže kot resnična in najvažnejša zastopnica gradbenega delavstva. Naše podružnice širom Slovenije so lahko prepričane, da bo njihova zveza storila vse, da bodo interesi našega delavstva kar najbolj zaščiteni.

Dosegli smo nadalje, da je Delavska zbornica odobrila še 20.000.—din kredita za podpore našim brezposelnim tovarišem.

Novoizvoljeni odbor gradbene zveze se dobro zaveda velike odgovornosti, katero je prevzel na svoje rame, in zato hoče svojo obljubo do zadnje pičlice izpolniti.

Kranj

Naša organizacija v Kranju vidno napreduje. To se je pokazalo zlasti pri volitvah obratnih zaupnikov. Pa tudi notranje se naša podružnica organizacijsko močno učvrščuje, zato je tudi postala marsikomu trn v peti, zlasti raznim gospodom, ki bi še naprej radi po tovarnah vihteli svoj bič nad delavstvom. Vendar ne bomo mirovali in s pomočjo centrale izvajali, da se naše člane in funkcije narje radi njihovega udejstvovanja ne bo zapostavljalo in šikaniralo.

Vnedeljo, dne 10. t. m. smo imeli lepo obiskano članski sestanek, na katerem nam je tov. Breznik kot zastopnik centrale, v klenih besedah raztolmačil potrebo organizacijske discipline in borbenosti v naših vrstah in da bomo le tem potom dosegli zaželjene uspehe. Razložil nam je tudi, kako ZZZD širom Slovenije osvaja v industrijskih središčih postojanko za postojanko. Za svoja izvajanja je žel tov. Breznik lep aplavz.

Sklenili smo tudi, da gremo na delo za ustanovitev okrožja ZZZD v Kranju, ker postaja to vprašanje z ozirom na razvoj in razmah naše organizacije vedno bolj aktualno.

Predoslje

V nedeljo, dne 10. t. m. se je vršil III. redni občni zbor naše podružnice, ki se lepo razvija. Po svojih poročilih, ki so jih podali posamezni odborniki, je tem bila izglasovana razrešnica, nakar je tov. Pirih kot zastopnik centrale, v jednatem govoru podal svoje poročilo o delu in uspehih ZZZD v socialnih ustanovah, zlasti v Delavski zbornici, kjer je ZZZD v enem letu več storila, kakor prejšnje uprave v desetletjih. Za svoja izvajanja je žel tov. Pirih buren aplavz, nakar je bil izvoljen nov odbor s tov. Nograškom, dosedanjim predsednikom na čelu.

Občni zbor so tudi pozdravili č. g. župnik, naš novi župan in delavski prijatelj g. Avsenek ter zastopnik tov. podružnice v Kranju.

Tovariš Nograšek je ob zaključku lepo uspelepa občnega zbora pozval vse navzoče, naj gredo na delo za razmah naše organizacije in naj ne mirujejo, dokler ne bo sleherni pošten delavec iz naše fare v ZZZD.

Jesenice

Še nekaj dni nas loči od volitev delegatov v krajevno Brat. skladišnico KID na Jesenicah. Vse štiri strokovne organizacije se intenzivno pripravljajo nanje. Zdi se pa, da je tudi glede priprav na volitve ZZZD najsolidnejša in najživahnejša.

V nedeljo, dne 10. marca se je vršil v veliki dvorani Krekovega doma silno številno obiskano sestanek ZZZD. Že ta sestanek je radi obilnega obiska pokazal, da je v vrstah ZZZD močno življenje in da je to samo predznak uspeha pri volitvah. Na sestanku so poročali tov. Smolej Albin, Markič Matevž, Rajner Franc, kaplan Godina ter zastopnik centrale tov. Pirih, ki je v svojem govoru podal sliko o razmerah, ki so vladale v Del. zbornici za časa marksističnega režima v tej delavski ustanovi.

Posebno pozornost je vzbudila na tem sestanku navzočnost in izjave znanega strokovnega delavca Novaka Tomaža, ki je bil še do 14. januarja 1940 dve leti zaporedoma predsednik krajevnih organizacij JSZ na Jesenicah. Novak Tomaž je prestopil v ZZZD in kandidira na listi ZZZD za prihodnje volitve. Istega dne zjutraj je prinesel »Slovenec« daljšo izjavo tovariša Novaka, v kateri pojasnjuje razloge za svoj korak, ko je namreč izstopil iz JSZ in vstopil v ZZZD. Te izjave in še druge je podal na sestanku, za kar je žel glasno in večkratno odobravanje.

Novakova izjava v »Slovenec« je te dni predmet razgovorov po Jesenicah. Zbudila je veliko pozornost v vrstah strokovnih organizacij, morda več pa še v političnih krogih, ki so iz te izjave mogli povzeti, kakšno čudno vlogo igra tukajšnja dva advokata. Politična stran nas ne zanima v prvi vrsti. Za prihodnost računamo na vsaj toliko poštenost obeh teh dveh gospodov, da ne bosta še naprej neresnice govorila, da se ne vtikata v zadeve strokovnih organizacij.

Kamnik

V nedeljo, dne 10. marca se je vršil v prostorih Prosvetn. doma sestanek ZZZD. Sestanek je bil za obe skupini: za »Titana« in za skupino iz Remčeve tovarne. Udeležba bi bila lahko boljša, vendar pa je bilo zanimanje prisotnih članov zelo živahno. Po zelo obširnem poročilu predsednika je poročal zastopnik centrale, nato pa se je razvil razgovor. Videlo se je,

da je med članstvom velika povezanost in enotnost, kar je najboljša jamstvo za uspeh in razvoj naše organizacije. Vse priznanje gre zelo delavnemu in požrtvovalnemu odboru! Če se bo k organizaciji pritegnilo še več mladih ljudi, ji je napredok zajamčen. Največji uspeh pa je nesporno spoznanje in zavest delavstva, da je rešitev ne v razcepljanju in sovraštvu ter razdeljevanju po strokovnih organizacijah, ki se borijo za osebne in strankarske interese, temveč v enotni stanovski slovenski delavski organizaciji, ki bi zajela ves delavski stan.

Le lepo po tej poti naprej!

Sv. Lourenc na Pohorju

Prišla bo spomlad, čeprav se zima nič kaj rada ne poslovi od nas, a ptice pevke nam že naznanjajo, da se bliža že toliko zaželjena cvetoča pomlad. Le škoda, da nam zasenčujejo radost nad njenim cvetenjem črni oblaki okrog nas — vojna.

Ne vemo sicer, kaj nam bo prineslo leto, vemo pa, da nad nami čuje Bog.

Naj nas ne bega govorjenje ljudi med nami, ki zanikajo bivanje Boga, nesmrtnost duše in posmrtnega življenja. Vemo, da nekateri o teh rečeh ne marajo nič slišati, zato se tudi ni čuditi, da se v »Delavski politiki« nek sodrug tako huduje nad veroučitelji, češ da s palico priganjajo otroke v tem mrazu v nedeljo v cerkev k službi božji. Vemo, da brez upravičenega vzroka veroučitelji ne kaznujejo otroke zaradi tega. A navadno je tako: kjer so starši dobri in verni vzgojitelji, pa če so tudi revni, otroke sami radi pošiljajo k službi božji, ker vedo, da je tam doma najboljši vzgojitelj otrok. Bili so res časi, ko ni bilo treba učiteljem priganjati otroke v nedeljo v cerkev, a takrat so imeli starši že več verskega čuta v sebi kakor danes. Priče smo današnje brezverske šole in njenega sadu med odraslo mladino; vedno več je zločincev. A vendar si nekateri starši štejejo kot neodpuščljivo krivico napram vzgojiteljem, če njih otrokom dele tudi potrebno kazen. Zgodi pa se takim staršem navadno tako, da morajo čutiti na stara leta na svoji koži udarce od njih lastnih otrok, ker so jih v mladosti pomehkužili.

Tovariši delavci! Bliža se naš praznik sv. Jožef. Naj ne bo nobenega med nami, ki bi letos ne opravil velikonočne dolžnosti! Storimo to na ljubo našemu zaščitniku, bodimo celi katoličani! Sv. pismo pravi: Ako Gospod ne zida hiše, se zastonj trudi jo zidarji. Delajmo torej tudi mi z Bogom združeni!

Spomnimo se tudi ob velikonočnih praznikih kake revne družine, ki ne bo imela nikakega priboljška. Pomagajmo po svojih močeh! Tako bomo najlepše tudi mi obhajali veliko noč.

Slovenjgradec

LEPO ZBOROVANJE

Za naš Slovenjgradec je bila letošnja »tiha nedelja« zelo glasna. To predvsem na delavskih zborovanjih. Mi smo zborovali pri polni udeležbi v dvorani Okrajne posojilnice, čisto poleg, v gostilni Narodni dom pa rdeči socialisti. Tam je govoril radovednim gostilniškim gostom, kmetom in delavcem advokat dr. Rajzman našim izrazitim in zavednim delavcem, ki so prišli iz vseh obratov slovenjgraške okolice, pa naš delavski tajnik tov. Rozman. Pri socialistih je »bilo« predavanje v glavnem kot agitacija za njihovo organizacijo in politiko. Cerkev in sv. maša jim je to pot spet dobro služila, ker so pri cerkvi dali oznaniti svoje slavno predavanje, ki ga drugače ne bi mogli.

Naše zborovanje je otvoril in vodil agilni naš tovariš Vostner Matko. Po običajnem pozdravu zlasti na zastopnike podružnice iz Mislinje, je podal besedo tajniku tov. Rozmanu Petru iz Maribora. Govornik je najprej podal poročilo o spornem položaju in pogajanjih s podjetjem Mikolič. Razkrinkal je celotni manever tega podjetja proti organizaciji ZZZD in zakonitim svoboščinam delavstva sploh. Podal je tozadevno vse potrebne smernice, da si bo delavstvo tudi tu priborilo svoj prestiž enakovrednosti in vse zakonite pravice. Za nami je tu zakon in državna oblast. V delavstvu predpogoj pa je močna skupnost vseh brez razlik. Zdaj ko je ZZZD takorekoč razgibalo slovenjgraško neorganizirano delavstvo, bi to priložnost rade izkoristile tudi druge organizacije. Predvsem rdeči socialisti so prvi poskusili priložiti tu svoj piskrček. Zlasti pri Mikoliču, kjer je bilo vsem dobro znano, kako se tam delavstvo drži v najhujših kleščah, ni bilo nikogar razun ZZZD, ki bi imel korajžjo nastopiti, ali usmiljenje, da bi delavstvu pomagal. Rekli so, to zlasti socialisti, da se jim pri Mikoliču nergati sploh ne izplača

Beleške

ODGOVOR »DELAJSKI PRAVICI«

»Delavski pravici« odgovarjam na dopis z dne 7. marca štev. 11., kjer pravi, da sem jaz kot bivši predsednik JSZ na Jesenicah izrazil željo, da bi JSZ likvidirala in njeni člani prestopili v ZZZD. To je res! Tega pa ne pove dopisnik, ki ga je po mojem mnenju iskati v osebi sedanjega predsednika JSZ, da je tudi on bil velikokrat istega mnenja, kakor jaz in da je večkrat rekel, da tako ne moremo naprej iti. Spominja se še gotovo, kako se je meni v drugem letu mojega predsedovanja nagnalo. Spor se je začel ravno radi njega. Če želijo, lahko o tem povem še kaj več.

Da je nastal spor med menoj in »Delavsko pravico« zaradi tega, ker mi niso hoteli priobčevati dopisov, ve tudi tov. Pukšič, ker sem ga o tem obvestil kot zastopnika centrale. Dobil sem odgovor, da mojih dopisov radi tega ne priobčujejo, ker jih težko berejo, češ da imam okorno roko. Jaz pa dobro vem, da mojih dopisov niso odklanjali radi pisave moje delavske roke, ampak radi vsebine. To sem jim povedal tudi na širši seji centrale pri »starem Tišlerju« v Ljubljani. Omenil sem, da sedijo v uredništvu »Del. pravice« ljudje z akademsko izobrazbo, pa ne znajo za menoj brati. Moja mati, ki je stara nad 70 let in ni hodila niti v ljudsko šolo, pa dobro bere moje pisanje in je vedno vesela, kadar ji pišem.

Nekoliko širše bom vedel tudi poročati s seje, dne 20. junija 1939, ko tovariš Pukšič kot idealist odstopi od svoje funkcije, ker sem grajal način postopanja z Okrajno hranilnico in z denarjem podpornega fonda. Na isti seji je podal tudi tov. Ličof ostavko in sicer po navodilu neke seje, ki se je vršila v neki gostilni.

Ob času nameravanega, potem pa prepuščenega javnega zborovanja na Jesenicah, sem rekel takratnemu tajniku tovarišu Šavliju, naj napravi plakate za zaupniški zbor. Odgovoril je: »Saj ni vredno delati plakatov za par ljudi, saj se jim tako lahko pove vse to.« To je povedal tako, da je bilo razumeti, češ saj ni vredno dela, bilo bi najbolje, da likvidiramo.

Ker sem videl, da ne prodrem s predlogi pri JSZ, kakor sem jih stavil takrat in ker sem bil trdno prepričan, da bo JSZ še nadalje močno padala, sem iskal drugo pot in sem na občnem zboru predlagal skupen nastop pri volitvah obratnih zaupnikov, da bi tako priklri silno nazadovanje te organizacije. Tov. Kavčič je med drugim rekel, da v »španovijo ne gremo, ker v španoviji še pes pogine«. Dejstva so pa pokazala, da pogine tudi brez španovije.

Iz istega namena sem nato spet predlagal sporazum za volitve v krajevno Bratovsko skladišnico. Pa tudi tu brez uspeha. Imam utemeljen vtis, da je JSZ vodila pogajanja samo radi tega, da je pri ZZZD delo zavlačevala, sama je pa v nočnih urah okoli 11 pobirala podpise, potrebne za te volitve. O pobiranju teh podpisov bom lahko tudi še kaj več povedal.

Da je bila JSZ prva gotova z vlaganjem liste, je poleg podajanja v prejšnjem odstavku umljivo tudi radi tega, ker sem ji jaz skozi 200 članov JSZ vse podrobno pojasnil in še za tiskovine svoj denar založil.

Ko sem bil dne 25. februarja zadnjikrat v pisarni JSZ in mi je tov. Šavli govoril, zakaj so odstopili od sporazuma z ZZZD, sem mu v obraz povedal, da kdor je še sedaj proti sporazumu, ta spada že davno k marksistom.

Glede neresničnega pisanja »Del. pravice«, da sem vložil prošnjo za delovodjo, sem pa poslal na zakonit način popravek »Del. pravici«.

Jesenice, dne 11. marca 1940.

Novak Tomaž.

in da se se tem delavstvom sploh ie da nič opraviti. Delavstvo je predvsem potrebno skupnosti! Samo ena organizacija in ne dve, ali tri!

V Slovenjgradu niso tla za marksizem, najmanj pa med delavstvom. Ako to žele »znani« delodajalci, da bi delavske vrste razbijali in še naprej tem lažje nas izkoriščali, so se močno vračunali. Rdečim marksistom pa povemo na uho, da so baš v tem trenutku popolnoma nastopili v vlogi zaveznika kapitalistov. Poskrbeli smo, da jih bo delavstvo dobro spoznalo, pa po jim pošteno fige pokazalo. Pretežki so časi za našega delavca, da bi ga hodili še farbat s kakšno agitacijo za rdeči marksizem.

Kar se tiče komunistične propagande, ali bolj njene nevarnosti za naš narod, je govornik poudaril, da bo najboljša obramba v tem, ako se da lačnim dovolj kruha, nagim dovolj obleke, preganjanim pa njihovo pravico. Mezda je za narodno blagostanje najvažnejši činitelj. Mezda je kot jezik na tehničnici. Ako je pravična, pelje v blagostanje, ako je krivična in preskopa, vodi v splošno ljudsko mizerijo. Izraz obupa radi razmer in splošna neza-

(Nadaljev. na 4. str.)

Viničarji - lopovi - komunisti

S takim prijaznim naslovom (lopovi) je pred par dnevi počastil kmečki vinogradnik nas viničarje. Sem navedel, da je to bil kmečki vinogradnik, a ne eden tistih resničnih, pravih kmetov, ki se ob potu svojega obraza trudijo za vsakdanji kruh — čast vsem takim resničnim kmetom, to so običajno dobri ljudje, — ampak je to bil eden tistih, ki navadno le ukazujejo, a zanje delajo drugi, domači, posli in najeti delavci. O takih »kmetih« pravijo pri nas, da »kmeta ne morejo pustiti zadaj, gospoda pa ne doiti« ...

In ta gospod, doma iz Ormoških goric blizu Ljutomerske meje, se ob vsaki priliki spravi nad viničarje, nad njihovo strokovno organizacijo, nad »viničarski red«, nikakor ne more doumeti, kam je že svet zašel s svojimi postavami, da se je že tudi za viničarje izdala uredba, ki jim določa najnižje dopustne mezde. Ne bi tega zamerali temu »dobremu« gospodu, ako bi sedanja viničarska uredba tudi njega v resnici prizadela. Pa ga ne! On pač silno redko plača kakega svojega delavca, bodisi za dela v vinogradu ali na polju, z denarjem, v gotovini. Ima le manjše dele vinogradov, katere mu v večini vse opravijo delavci, okoliški viničarji, ki odslužujejo razne vožnje, ob selitvah, drva; nadalje za oranje, njim daje zemljo v najem, še mlade pujske, precej pa tudi pijače razne vrste. Pri tem pa nikoli ne pride v račun, koliko naj njegov delavec dnevno služi; toliko in toliko »tahrhov« (dnin) stane to in to, računa vse te naturalne dajatve po — že vnaprej določenih številnih dnin, ne pa, po koliko dinarjev. Pa če bi n. pr. mladi pujski stali na trgu 50 čen komad, ali več, to je vseeno, enako kakor če bi delavec imel določeno dnevno mezdo 5 ali 10 dinarjev. Pujski stanejo pri njem običajno 8dnin, pa če so na trgu cenejši, ne bo dal ničesar zraven v gotovini za plačilo morebitne razlike.

Cemu torej to nerganje! Tako ravnanje

je po pojmih vsakega treznega mislečega človeka zgolj hujšakstvo. Ali ni še zraven govoričenje, da viničarjem dobro gre, le golo norčevanje iz našega, čisto prav bednega položaja?

Opozarjamo tega gospoda, da naj drži jezik bolj za zobmi. Ako to ne bo, pa bomo začeli mi govoriti, pa tako, da mu ne bo ljubo. Naše govorjenje ga ne bo samo moralno prizadelo, ampak tudi materijelno. In tudi svoboda mu bo nemalokrat prikrajšana in to samo radi »preprižnatega« ogovarjanja oseb na nebu in zemlji, od najvišjega do najnižjega državljana. Če ga opozoriš, da je tako in tako govorjenje bilo nedovoljeno ali grešno, se brž izgovarja, da je pač bil najbrž tistikrat v »ročah«. Če so bile res le-te vsakikrat vzrok, pa naj jim preneha »prilivati« vsaj deset dni v letu, pa bo boljše in bolj varno zanj in tudi mi viničarji bomo imeli mir pred njim.

Sami viničarji mu — kot najeti delavci — obdelujemo vinograde, delamo zanj na njivah, travnikih in gozdovih, zato upravičeno pričakujemo več obzirnosti in manire od njega, kakor pa obkladanja z lopovi, da je to pri njem izraz še bolj zmerne vrste.

Ne bi pa tega tukaj javno omenjali, ako bi bil to le edinstven primer, da se viničarje od strani takih »človekoljubov« prepogosto obklada s takimi in najrazličnejšimi priimki, in to predvsem organizirane viničarje in njih funkcionarje, da so komunisti, da bi se jih moralo z bencinom politi in požgati itd. Takega govorjenja in tudi raznovrstnih drugih groženj je vedno prav znatno število. Le hvala Bogu, da prihaja to največ od oseb, ki so se že davno skregale s svojo vestjo, s cerkvijo, z božjimi zapovedmi, z vero, resnico in pravico, gotovo pa tudi s pametjo.

Pri razveseljevanju ne gledajo gotovi naši gospodje na izdatke, tudi pri tožbah ne, tolikokrat tudi za prazen nič. Pri po-

pivanju in razlivanju vina z dobrimi prijatelji tudi ni nobene škode, pa če se na tak način celoletni vinski pridelek zapravi, ko bi se vendar dalo vsaj nekaj skupiti zanj in izkupička dobiti denar tudi za plačilo viničarju. Ako pa le-ta zahteva vsaj malo zboljšanja plače, pa se ti že grozi z odpustom iz službe in nemalokrat opusje za komunisti.

Ta naziv se je namreč dandanes že tako posplošil, da vsako še tako skromno pritoževanje, predvsem delavcev, če se tudi še tako obzirno sklicujejo na zakonita določila, dobi za odgovor, da so komunisti. Če je res tako, da je danes vsako tudi najmanjše izražanje nezadovoljstva že komunizem, kdo pa je še tedaj med nami vsemi, ki še ni komunist...? Po našem mnenju pa je ta bosa ravnotako, kakor če te kdo imenuje takoj za fašista, ako ob gotovih priložnostih zagovarjaš krščanska načela, braniš dobre in vredne duhovnike, vero itd.

Je menda to že postala moda, da skoraj vsi tožimo čez slabe čase; ako tako govorimo, je to menda izražanje nezadovoljstva, ali kaj in potem tudi komunizem. Potem gorje nam, če so vsi ti tudi res komunisti! To pa že ne bo res, ko pa se pritožujejo tudi že taki, ki imajo vsega dovolj: denarja, posesti, dobre službe, častne naslove in s tem združeno udobno življenje. Ali sta pa morda dve vrsti komunizma: v eni so revni, v drugi pa imoviti? Razloček pa bi naj bil ta, da je komunizem prvih kaznjive vrste, drugi pa ne?!

Naprosamo vse, katere je morda tukaj opisana resničnost dejanskega stanja več ali manj prizadela, da naj nam dajo v prihodnje mir s takimi nazivi, kakor »lopovi« in »komunisti«. Ako tega ne morete storiti iz socialnega čuta do svojih delavcev, ker ga morda nimate, pa napravite to vsaj zaradi obzirnosti in lepega vedenja!

Viničar.

Tobačni delavci

Predstavniki glavnega odbora »Jugorasa«, sprejeti pri generalnem ravnatelju Uprave državnih monopolov, g. dr. Josipu Markoviču.

5. marca sta bila sprejeta od gen. ravnatelja U. D. M. dr. Josipa Markoviča, namestnik predsednika glavnega odbora »Jugorasa« tov. Ljubomir Milič, in član istega tov. Rako Milutovac. Pri tej priliki sta izročila g. upravniku resolucijo, ki je bila sprejeta na konferenci 25. februarja v Nišu. Obenem pa sta mu tudi razložila vse zahteve monopolskega delavstva glede popravka vseh pravilnikov in željo, da se vse te upravičene želje delavstva tudi sprejmejo. Končno sta izrazila željo, da bi čimprej prišlo do skupnega sestanka predstavnikov Uprave drž. monopolov in »Jugorasa«, na katerem bi se razpravljalo o vseh spornih vprašanjih in jih ugodno rešilo v prid delavstva v monopolskih ustanovah.

G. generalni ravnatelj je vzel vse želje na znanje in obljubil, da bo s svoje strani vse potrebno ukrenil, da bi se že vendar enkrat reguliralo stanje delavstva v monopolskih ustanovah. Ravnotako je tudi obljubil, da bo gledal, da pride čimprej do skupnega sestanka predstavnikov U. D. M. in »Jugorasa« zaradi rešitve vseh teh vprašanj.

Kamniško okrožje

V nedeljo, dne 3. III. se je vršil občni zbor našega okrožja, ki je potekel nad vse lepo in v popolnem sporazumevanju. Vse podružnice so poslane svoje zastopnike. Centralo je zastopal tov. Preželj, ki je podal obširno poročilo o poslovanju in delovanju centrale in Delavske zbornice. Pri volitvah je bil soglasno sprejet sledeči odbor: Predsednik tov. Pirnat Jože — podružnica Groblje; podpredsednik Dolenc Janez — Kamnik; tajnik Veider Jurij — Jarše; blagajnik Jeras Peter — Jarše; odborniki: Jeran Helena — Duplica; Peterca Franc — Jarše; Zore Viktor — Kamnik; Benda Franc — Duplica; Rihtar Stane — Domžale; Nadzorstvo: Rostan Ivan — Domžale; Zobjavnik Franc — Komenda. — Podani so bili razni predlogi, ki so bili z malimi spremembami vsi sprejeti. Vsi udeleženci so odšli z občnega zbora z veseljem razpoloženjem in polni poguma na delo v novem poslovnem letu. Želimo, da bi vselej in povsod občni zbor potekel v tako res tovariškem razpoloženju!

Ker se v nedeljo 17. t. m. vrši centralni občni zbor, se okrožna seja ne bo vršila v nedeljo 17. t. m. pač pa na belo nedeljo t. j. 31. t. m. ob 9. na Homcu.

Za rudarje TPD.

Pogajanja se sporazumno med vsemi podpisniki kolektivne pogodbe prekinejo in nadaljujejo dne 28. marca, 1940. Kljub tej preložitvi pa ostane neokrnjena pravica pogodbenih strank za slučaj, da se na pogajanjih ne doseže sporazum, na odgovor pogodbe s 30 dnevnim rokom. V kolikor bi se hotela katera izmed pogodbenih strank te pravice poslužiti, začne teči odpovedni rok s 15. III. 1940.

Ako bo na pogajanjih dne 28. III. 1940. dosežen sporazum, bodo stopili poviški v veljavo s 1. marcem 1940.

Jarše

Še malo in življenje v naravi bo vstalo, vstalo z vsem svojim sijajem.

Kmalu se bo veličastno razlegala velika pesem »Krist je vstal« in nam vsajala v srce in dušo veselje in obenem tudi zavest odgovornosti: »Človek, glej življenje svoje«. Z nastopom tega novega življenja v naravi, ko se bo oblekla v praznično, novo, zeleno obleko, nastaja nova doba, v kateri pa se kar nehoti vidi konec, tako hitro oleti sedaj čas mimo nas in nam ostavlja nove, velike in vedno večje probleme, moramo tudi mi preobleči svojo notranjost in prijeti s podvojeno močjo za delo, da rešimo ta nova vprašanja.

Vprašujemo se: Kje bi prijel, kaj bi se lotil, da bi svojo moč, trud in voljo čim bolj uveljavil? Zakaj je danes tako na svetu? Saj smo voljni dela, a kaj, ko je uspehov tako malo! Toda ne tako! Bolje nekaj kot nič; kar nisem zmogel danes, bom jutri in pozneje in vedno. Le prekmalu bo prišel čas, ko bo Gospod vprašal: Zakaj nisi, ko bi lahko? In priznanje bo samo privrelo iz ust: Ker nismo poznali časa Tvojega obiskanja. — To je preiščanje za Veliko noč.

Tako nekako se vrši proces obnove počasi tudi pri nas. Led se lomi, skorja, ki se je napravila okrog nekaterih src, počasi odnehava in novo življenje komaj čaka, da vznikne na dan. Kot ponižno zelenje pod snegom komaj čaka, da vidi Njega, ki ga je čuval skozi zimo. Njega, ki mu rast daje, zaliva in hladi z vetrom ob vročih dneh, tako tudi oni čakajo na besedo ljubezni in pravice. Zavijati moram orokave in krepko prijeti! Predvsem pa je treba hotenja tudi onih, ki danes stojijo ob strani in se strogo pokoravajo volji in disciplini drugih, katerih sužnji so. Toda ne tako! Prevladati mora razum! Mi smo pripravljeni, da stopimo skupaj in tako združeni nastopamo proti vsem, ki so nas doslej izrabljali in tako v skupni borbi vztrajamo na našem programu, da zatremo marksizem, da damo delavcu, kar mu gre in s tem dvignemo v njem narodno, versko in kulturno zavest.

Vse z Bogom, za narod in naš delavski stan!

(Nadaljev. s 3. str.)

dovoljnost še nikakor ni komunizem, kakor bi nekateri špekulativni delodajalci to radi prikazali. Za krščansko družbo mora biti ravno delavsko vprašanje dvakrat važno. V obravnavanju z delavcem se spozna vsa njena krščanska pravičnost in obratno. Delavsko vprašanje je obenem versko vprašanje, ki pa je s te strani danes premalo poudarjeno in razumevano.

Govornik je žel za svoja izvajanja navdušeno priznanje vseh navzočih. Takih sestankov bo še mnogo potrebno, saj bodo najboljša reklama za naš pokret ZZZD v delavskem Slovenjgradcu. Tovariši vseh naših podjetij, združimo se vsi do zadnjega!

Sladki vrh - naš uspeh

V tovarni papirja in lepenke v Sladkem vrhu je postajalo zadnji čas precej napeto. S kolektivno pogodbo iz leta 1935., ki so jo sklenili rdeči, delavstvo ni bilo nič kaj posebno zadovoljno. To zlasti zaradi nedeljskega dela, zaradi premijskega sistema in izvajanja obrtnega zakona. K temu pa se je pridružila še večja nejevolja: orenizke mezde in previsoke cene življenjskim potrebščinam.

Že pred leti se je tu započela organizirati Zveza združenih delavcev. Nasprotniki iz rdečega tabora so zagnali silen krik in vik, češ to je delodajalska organizacija. Ker pa naše zastopstvo v podjetju veljavne kolektivne pogodbe ni sopolpisalo, zato je tudi ne priznavamo. In ker rdeči niso znali, niti zmogli ukreniti kaj potrebnega, smo se odločili čisto samostojno vložiti svoj osnutek kolektivne pogodbe in s tem doseči prav vse, kar delavstvo zahteva. Tudi tu smo se zamerili rdečim, da jih nismo ponižno vprašali, če to smemo, ali ne.

Uspeh je bil, da se je podjetje odločilo sklicati razpravo, ki se je vršila v torek, dne 5. marca t. l. Poleg delodajalca in njegovega jurista, obratovodje g. inženirja Ilakovca in inž. Baumanca, so bili na razpravi tudi vsi obratni zaupniki iz tovarne. Zvezo združenih delavcev je zastopal njen strokovni tajnik v Mariboru tov. Rozman Peter, rdečo organizacijo pa isto njen tajnik Jakomin Lovro iz Ljubljane. Razprava je bila celi dan. V debato je prav krepko posegalo zastopstvo ZZZD, kateremu je uspelo uveljaviti vse svoje zahteve. Sklenil in podpisal se je sporazum, po katerem dobi vsak delavec od 1. februarja naprej, po 50 para draginjske doklade na vsako delovno uro. Nepopolarno in nezakonito nedeljsko delo se ne bo smatralo več kot obvezno, da ga delavci morajo vršiti. Ako pa bo to kdaj potrebno, tedaj pa podjetje plača 100% povišek na vsako delovno uro. Premije se bodo uredile tako, kakor si kdo to zasluži po svojem težjem, ali boljšem delu. Podjetje izdela še načrt o tem in se posvetuje z obratnimi zaupniki, preden ga uveljavi. Podjetje jamči, da premije ne bodo po novem načrtu nižje, kakor so sedanje. Tistim z mesečno plačo se isto prizna draginjska doklada najmanj po 120 din mesečno. Podjetnik je izjavil, da je pripravljen z Zvezo združenih delavcev razpravljati o sklenitvi kolektivne pogodbe. To bo povsem sedaj lahko in hitro delo, ker v glavnem je s tem sporazumom bistveni del našega predloga kolektivne pogodbe že rešen.

Tovariši papirničarji! Kaj bi bilo, če se mi ne bi odločili iti svojo pot brez marksistov? In če mi ne bi imeli korajžje vložiti svojo zahtevo po kolekt. pogodbi? Do danes še gotovo ne bi imeli draginjskih doklad in nerešenih premij in perečega

nedeljskega dela. Čeprav so sodrugi od rdeče organizacije sedaj na pogajanjih sodelovali in se potegovali skupno z nami, je vendarle vse to v glavnem naš uspeh in naše delo. Po 24, 32 in 40 para je bil predlog podjetja, da se bo dalo povišanja radi draginje. Toda zastopstvo ZZZD (naše organizacije) ni odnehalo prej, da se je priznal otopo 50 para vsakemu delavcu tako, kakor smo zahtevali. Sladkogorski delavci papirničarji! Zdjaj nas vidite klekalice, zelence itd., kaj zmoremo in znamo! Seveda bodo rdeči šušljali okrog, da so vse to oni sami priborili. Mi bi na tem mestu imeli le eno željo in nasvet. Dajmo si v tovarni ustvariti samo eno delavsko organizacijo! To, Zvezo združenih delavcev! Boste videli, da bomo mogli le enotni še več doseči. Kdor ima pamet in komur je za njegov lastni kruh več, kot za zastarelo, neplodno politiziranje raznobarnih demagogij, ta bo sledil našemu klicu. En delavski stan smo, pa ne dva, trije, ali še več. Vsi smo sinovi katoliškega naroda, zakaj ravno mi ne bi mogli skupaj držati in kot taki vedno ostati, da bi nam tedaj boljše šlo!

Mariborski gradbeni delavec se drami

Po ljubljanskem velikem shodu gradbenega delavstva, kjer je bilo enodušno obsojeno škodljivo delovanje marksističnih organizacij in dano priznanje nesebičnemu delovanju pokreta ZZZD, smo se tudi mi mariborski stavbinci, do sedaj člani raznih »delavskih organizacij«, okorajžili in sklicali sestanek gradbenega delavstva ZZZD v prostorih Delavske zbornice. Da je naš štajerski stavbinski delavec sit marksističnih kričav, ki dolga leta niso znali storiti ničesar drugega za slovenskega stavbinskega delavca, kot ga »olajšati« za težko prislužene pare, je dokazal s tem, da je ne samo iz Maribora, temveč tudi iz okoliških krajev prihitel na sestanek. Zavedajoč se važnosti sestanka, smo zaprosili centralo, da nam pošlje kot zastopnika predsednika Zveze gradbenega delavstva tov. Kralja. Sestanek je otvoril in govoril tov. Bombek Karel, ki je pojasnil, koliko borb in samozatajevanja je bilo treba stavbinskemu delavstvu, ki ni hotelo vstopiti v marksistične organizacije. Nato je podal besedo tov. Kralju, ki je prisotnim v jedrnatih besedah obrazložil ogromno delo ZZZD za izboljšanje socialnega položaja vsega delavstva, še prav posebno pa gradbenega. Dotaknil se je tudi delavskih ustanov, ki danes vse drugače vršijo svojo dolžnost kot v preteklosti. Vendar smo še daleč od res pravega, delavstvu koristnega delovanja. Ni zadosti, če izmenjamo strojevodjo, treba je pač dati stroju tudi drugo smer, da pride na

pravo pot. Vse tiste, ki skušajo ovirati delo funkcionarjev ZZZD v delavskih ustanovah, je treba odstraniti. Zavedati se morajo ti gospodje, da ni delavec radi njih, temveč obratno. Kdor delavski kruh je, ta naj tudi delavski kruh spoštuje. Največ zaslug, da se je v delavskih ustanovah tako razpasel birokratizem, imajo seveda marksistični generali. Tudi na drugih poljih se je prakticiralo enako. Marksizem je rožljaj s sabljo samo takrat, kadar so bili žepi njihovih komandantov suhi. Da se isti niso izsušili preveč hitro, so vzgojili kader priganjačev, ki mesto da bi kot delavski zaupniki ščitili interese delavstva, so od istega znali samo brutalno izterjavati članarino. Ko je delavec v najhujši stiski, mu pokažejo mesto podpore, vrata. Vse tiste delavce pa, ki si upajo njihovo škodljivo delo kritizirati, blatijo po njihovem »delavskem tisku«. Ostalim pa mašijo usta, da bi ne izkričali, kar mislijo in čutijo. Mnogo takih in še hujših resnic smo šlišali iz ust tistega, ki sam na lastni koži vse to doživlja. Mariborsko stavbinsko delavstvo se tov. Kralju za njegove lepe in vzpodbujajoče besede zahvaljuje in obljublja, da bo nesebično delovalo, dokler ne bo zadnji stavbinski delavec član prave delavske narodnokatoliške ZZZD. Opozarjamo vse, da bomo priredili v mesecu maju drugi širši manifestacijski shod, na katerega že danes kličemo vsem na svidenje!